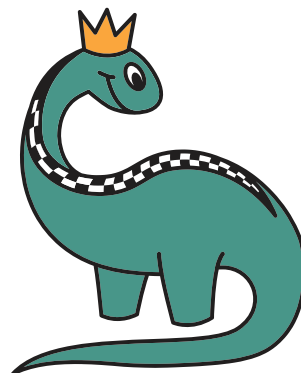

ŠAHOZAVER

Priloga revije Šahovska misel za najmlajše šahiste in njihove mentorje

DRAGI ŠOLARJI IN ŠAHOVSKI MENTORJI!

Pripravili smo prvo številko priloge, ki je namenjena samo vam. Prilagojena je tistim, ki se s šahom šele spoznavate, na koncu pa je kotiček namenjen tudi mentorjem. Prinaša nekaj razvedrila, šahovskih osnov in pedagoških namigov za delo na krožkih v osnovnih šolah.

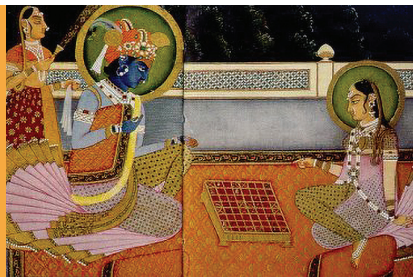
Vabljeni ste, da nam sporočite, česa si v tej prilogi še želite.

Simona Polše Zupan, urednica priloge in mentorica šahovskega krožka na OŠ Jakoba Aljaža Kranj

ZANIMIVOSTI

ALI STE VEDELI, DA ...

... v igri šatrandž, ki je predhodnik šaha, niso imeli dame? Imeli so mantrija ali ferza. To je bil svetovalec, ki se je lahko premikal samo za eno polje po diagonalni. Šele mnogo kasneje se je ferz 'spremenil' v damo, ki je v 15. stoletju dobila svojo veliko moč, kot jo poznamo danes.

Slika: commons.wikimedia.org

MAGNUS CARLSEN ŽE 10 LET NAJBOLJŠI ŠAHIST NA SVETU

Norveški šahovski velemojster Magnus Carlsen je že pri dveh letih lahko sestavil sestavljanko iz 50 kosov.

Pri štirih letih pa je sestavljalego kocke za otroke od 10 do 14 let. Ko je bil star pet let, ga je oče naučil igrati šah, vendar ga ni preveč zanimalo. Raje se je na pamet učil, katera glavna mesta imajo države po svetu in kakšne zastave imajo.

Ko pa je začel trenirati šah, se je takoj vide-

lo, kako nadarjen je. Po zaključeni osnovni šoli je leto dni potoval po Evropi in igral na turnirjih. Že pri 13. letih je postal šahovski velemojster. Takrat je bil najmlajši velemoj-

ster na svetu. Ko je bil star 23 let, je postal svetovni šahovski prvak.

Z rating lestvicami se primerja moč

posameznih igralcev. Magnus Carlsen je dosegel najvišji rating vseh časov na ELO rating lestvici - 2882 točk. Pri 20. letih pa je zasedel prvo mesto na FIDE rating lestvici.

Mnogi pravijo, da je najboljši šahist vseh časov Gari Kasparov, a Magnus Carlsen se mu zelo hitro

približuje. Nekateri mu rečejo kar šahovski Mozart. Kljub temu ostaja zelo skromen in raje pohvali dobro igro soigralca kot da bi povzdigoval sebe.

KAJ PA V SLOVENIJI?

Tudi mi imamo kar nekaj izjemnih šahistov. Na primer Lauro Unuk, žensko šahovsko velemojstrico. Od lani je prva slovenska šahistka, ki je osvojila naziv mednarodni mojster, v letih 2014 in 2017 pa je

bila svetovna mladinska prvakinja. Ali pa Luko Leniča, ki je leta 2018 na portalu chess.com za trening odigral partijo s svetovnim prvakom Magnusom Carlsenom in ga tudi premagal!

Foto: commons.wikimedia.org

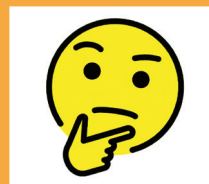

Laura Unuk

Luka Lenič

KAJ JE TO?
Če ga nimaš, ga lahko daš.
Če ga ne daš, pa ga lahko dobiš.

Slika: Emily Jäger, openmoji.org, 1F914

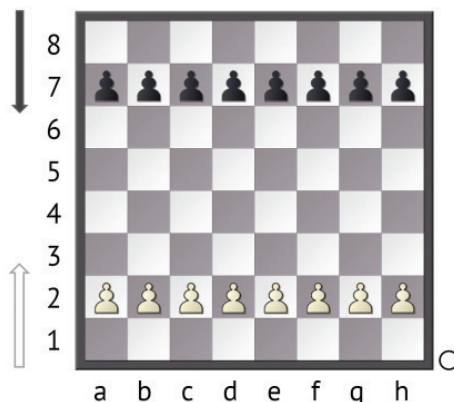
REŠITEV:
Mat.

Z IGRO V ŠAH

IGRA ZA DVA: VOJNA KMETOV

VOJNA KMETOV JE ODLIČNA ŠAHOVSKA IGRA, S KATERO SE NA SAMEM ZAČETKU UČENJA ŠAHA VADI PREMIKANJE IN JEMANJE KMETOV, OBENEM PA SE RAZVIJA TUDI NEKATERE SPRETNOSTI VODENJA KMETA DO PROMOCIJE, NA PRIMER PREBOJ KMETA.

1. POSTAVITA SVOJE KMETE NA ZAČETNI VRSTI. TAKO:

2. Z ŽREBOM DOLOČITA, KDO BO IMEL KATERO BARVO FIGUR.

3. ZAČNE IGRALEC, KI IMA BELE FIGURE - NAREDI EN PREMİK SVOJEGA KMETA PO ŠAHOVSKIH PRAVILIH.

4. NATO SVOJEGA KMETA PREMAKNE IGRALEC, KI IMA ČRNE FIGURE.

5. CILJ IGRE JE, DA IGRALEC SVOJEGA KMETA PRIPELJE NA DRUGO STRAN ŠAHOVNICE.

6. PAZI: KMET JEMLJE FIGURE DRUGAČE, KOT SE PREMİKA.

PAZI: KMET SE NE MORE PREMİKATI NAZAJ.

7. IGRE JE KONEC:

- KO SE KMETJE NE MOREJO VEČ NİKAMOR PREMAKNITI ALI

- KO EDEN OD IGRALCEV SVOJEGA KMETA PRIPELJE NA DRUGO STRAN ŠAHOVNICE.

8. ZMAGOVALEC JE, KDOR SVOJEGA KMETA PRVI PRIPELJE NA DRUGO STRAN ŠAHOVNICE.

ČE NIHČE KMETA NI PRIPELJAL NA DRUGO STRAN, NOBEN KMET PA SE NE MORE VEČ PREMAKNITI, JE REZULTAT NEODLOČEN.

Simona Polše Zupan, Vir: Šah za otroke 1, Učbenik (2020)

ŠAHOVSKA MALA ŠOLA

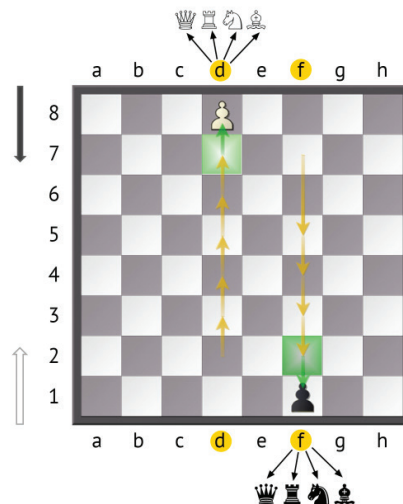
PROMOCIJA KMETA

PROMOCIJA KMETA JE POTEZA, S KATERO **KMET PRIDE NA DRUGO STRAN ŠAHOVNICE** (BELI KMET NA 8. VRSTO, ČRNI KMET NA 1. VRSTO) **IN SE SPREMENI V MOČNEJŠO FIGURO.**

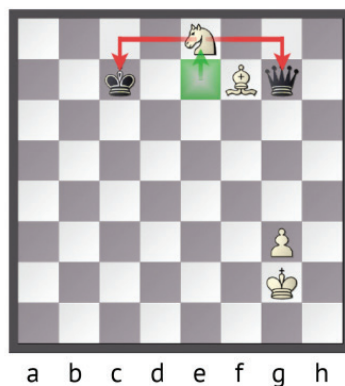
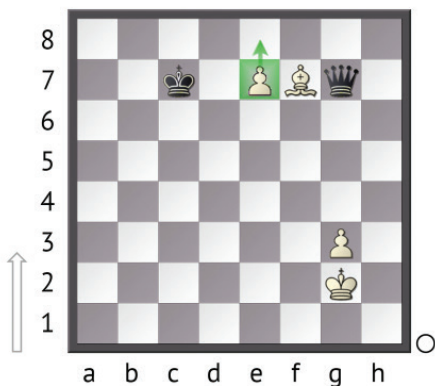
REČEMO, DA JE KMET PROMOVIRAL.

SPREMENI SE LAHKO V DAMO, TRDNJAVO, SKAKAČA ALI LOVCA. **NE MORE OSTATI KMET IN NE MORE SE SPREMNITI V KRALJA.** PO NAVADI SE SPREMENI V DAMO, KER JE DAMA NAJMOČNEJŠA FIGURA.

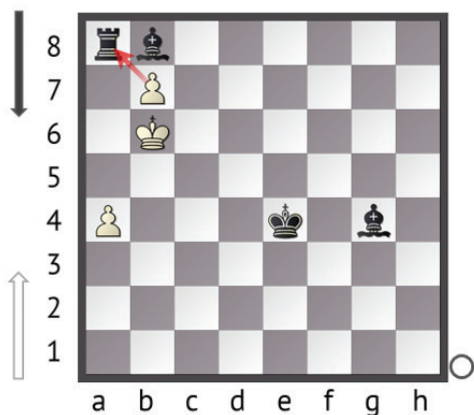
PO PROMOCIJI IMA LAHKO IGRALEC NA ŠAHOVNICI VEČ KOT ENO DAMO, VEČ KOT DVA SKAKAČA, TRDNJAVI ...

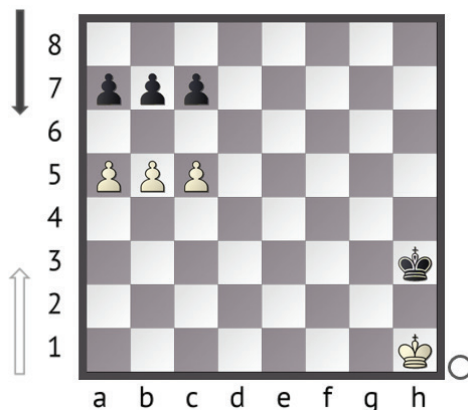
VČASIH PA JE BOLJ UPORABNO, ČE SE KMET SPREMENI V KATERO DRUGO FIGURO. BELI KMET NA SPODNJI SLIKI SE JE SPREMENIL V SKAKAČA. Z DVOJNIM UDAROM NA KRALJA IN DAMO BO DOBIL DAMO, SAJ SE MORA ČRNI UBRANITI ŠAHA. ČE BI SE BELI KMET OB PROMOCIJI SPREMENIL V DAMO, NASPROTNIKOVE DAME NE BI DOBIL.

KMET LAHKO PROMOVIRA TUDI Z JEMANJEM:

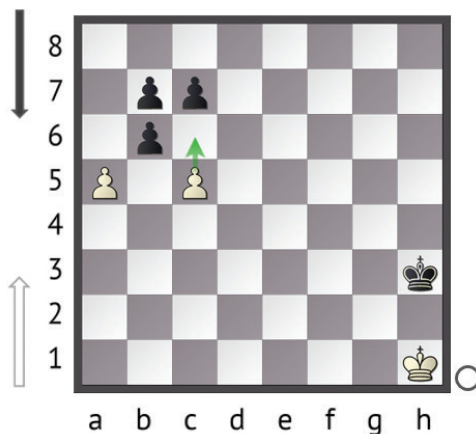
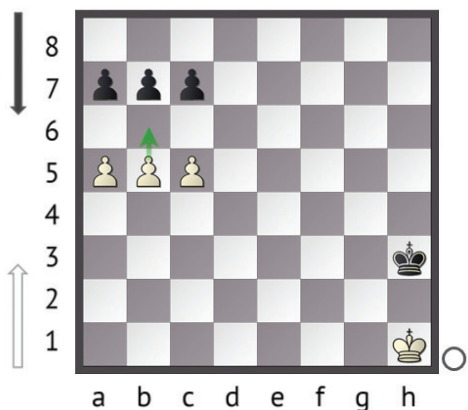

(1) KAKO SE BO BELI KMET PREBIL DO PROMOCIJE?

(2) BELEMU BO USPELO LE, ČE BO ŽRTVOVAL DVA SVOJA KMETA, ZATO DA BO TRETJI PROMOVIRAL. NAPREJ BO PREMAKNIL SREDNJEGA KMETA.

(3) KO BO VIDEL, S KATERIM KMETOM GA BO ČRNI VZEL, BO NAPREJ PREMAKNIL TISTEGA KMETA, KJER JE VEČ GNEČE IN JE ZAPRTA POT (PRIKAZANO NA SPODNJI SLIKI).

(4) KAR KOLI BO ZDAJ NAREDIL ČRNI, BO BELEMU USPELO PROMOVIRATI. ČE BO ČRNI VZEL KMETA NA C6, BO BELI ŠEL NAPREJ S KMETOM NA LINIJI A. ČE PA BO ČRNI VZEL KMETA NA A5, BO BELI VZEL KMETA NA B7 IN PROMOVIRAL.

Simona Polše Zupan

Različne možnosti, kako priti do promocije, si lahko ogledate na videu: <https://www.youtube.com/watch?v=kZWFGczKNzU>.

SPOZNAJMO SE

Anja Beber - državno prvenstvo leta 2021

»RADA BI BILA SVETOVNA PRVAKINJA«

ANJA BEBER, evropska šahovska prvakinja v hitropoteznem šahu

Postojnčanka Anja Beber je stara deset let, a od konca lanskega leta nosi titulo najboljše desetletnice na stari celini, v hitropoteznem šahu. Vse se je začelo pred nekaj leti, ko je začela obiskovati osnovno šolo. Deklica, ki je vedno imela rada miselne igre, se je odločila pridružiti šahovskemu krožku. Premikanje figur na različne načine in z različnimi cilji jo je takoj zamikalo, po nekaj tednih jo je trener **Jadran Hlad** vprašal, če bi se želela včlaniti v klub. Čeprav je zelo uspešna in ima rada šah, si Anja brez težav predstavlja tudi dneve brez njega. Želi si postati še boljša in s pomočjo šaha videti veliko sveta.

Anja, čestitke. Evropska prvakinja si je dala nekaj dodatne samozavesti, saj sem bila do tokratnega prvenstva prepričana, da nisem sposobna tako hitro kvalitetno
v hitropoteznem šahu. Ali je ta titula kaj spremenila v tvojem življenju?
 Hvala. Ne, niti ne. Mogoče mi

Turnir v času koronavirusa - dvojna maska in Anjin zvesti kosmati spremljevalec

premikati šahovskih figur. Za moje dotedanje pojme je bila igra veliko prehitra.

Kdaj si dojela, da je šah postal pomemben del tvojega življenja?

Šah sem imela že od začetka zelo rada. Ko sem bila v 2. razredu, sem se prvič udeležila državnega prvenstva v šahu, ki je takrat potekal v Rogaški Slatini. Zmagala sem v klasičnem in pospešenem šahu. Po teh zmagah smo se s starši in trenerjem odločili, da se udeležim svetovnega prvenstva, na Kitajskem. Od takrat je moj ljubiteljski pristop postal tudi bolj načrtova: s trenerjem sva se na svetovno prvenstvo intenzivno pripravljala. Na svetovnem prvenstvu sem osvojila 6.

mesto v svoji kategoriji in od takrat naprej razmišljam o svojih željah in ciljih v šahu.

Kakšne so tvoje želje in načrti?

Všeč so mi zgodbe o uspešnih šahistih, npr. kako je **Carlsen** zelo zgodaj postal velemojster, ali pa zgodbe o sestrah **Polgar**, prebrala sem knjigo o **Milanu Vidmarju**. Rada berem tudi knjige **Garija Kasparova** in si predstavljam, kako bi tudi jaz rada svojo prihodnost načrtala tako uspešno. Rada bi bila svetovna prvakinja. Čimprej. Mogoče že naslednje leto.

Ali imaš v svetu šaha vzornico in kdo je to in zakaj?

Ko sem šele začela igrati šah, mi je bila velika oseba Postojnčanka **Ivana Hreščak** in se spomnim, kako sramežljivo, ampak ponosno, sem se slikala z njo. Potem sem na ženskem šahovskem vikendu preko spleta igrala si-

Na Kitajskem, 2019

multanko z **Lauro Unuk**. Igrala sem s polnim imenom in zelo rada bi vedela, ali me je takrat prepoznala kot mlado slovensko šahovsko nadobudnico. Rada bi se srečala z **Judit Polgar** in Garijem Kasparovom. Rada bi spoznala trenutno aktivne velike šahiste in mogoče poskusila z njimi odigrati partijo šaha. Me zanima, kako dolgo bi se upirala (nasmeh).

Kdo je, poleg tebe, najbolj zaslužen za tvoje uspehe?

Trener Jadran Hlad. Pa tudi mami in ati, ki me vozita po turnirjih. Ampak predvsem trener. Treniram dvakrat ali trikrat tedensko. Pred velikimi tekmovanji pa imam treninge tudi vsak dan.

Ali so tvoji sošolci, prijatelji in znanci po tvojem zadnjem uspehu bolj navdušeni nad šahom kot prej?

Mogoče niti ne zaradi mojega zadnjega uspeha. Že kar nekaj let zaradi turnirjev včasih izostanem od pouka in potrebujem pomoč sošolcev. Tako me vprašajo, kako uspešna sem bila in so veseli zame. Z mano sicer nočejo igrati, vidim pa, da na nek način občudujejo moj način življenja. Na šoli imamo še enega uspešnega šahista, Leona Škrbca,

Evropsko prvenstvo v Novem Sadu

in verjetno se tudi zaradi najinih uspehov šahovski duh na šoli dobro širi. Moji družinski člani in sorodniki so ponosni na moje delovne navade in uspehe in me podpirajo. Doma je veliko prilagajanj in urejanj potovanj zaradi turnirjev. Spomladi, ravno v času finala ženskega šahovskega vikenda, je imela moja mlajša sestra Neli rojstni dan in je imela doma rojstnodnevno zabavo. Ker sem igrala od doma, so morali biti zaradi mene bolj tiho. Ko sem končala in jim povedala, da sem zmagala, so bili vsi navdušeni in so mi zaploskali. Mami jih je takrat vprašala, kdo bo igral šah, ko bo velik, in vsi so dvignili roke. Dva od njih sta ravno pred kratkim začela trenirati šah.

STARŠA O ANJI

Anja si je vedno zadajala jasne cilje in je bila že kot majhen otrok zelo vztrajna, da jih je tudi dosegla. Všeč so ji miselni izzivi, neutrudno se jih loteva. Rada pa je v tem svetu sama. Verjetno je zato s težkim srcem hodila na tekmovanja, kjer so šteli rezultati: zmaga ali poraz. Kar nekaj časa je potrebovala, da je lahko govorila o dobri igri, če je bil rezultat na koncu poraz.

Šah bo za Anjo izjemna življenjska izkušnja. Veseli smo, da se je našla v šahu. Hvaležni smo tudi Anjine-mu trenerju Jadranu Hladu, s katerim preživita veliko skupnih ur, ne samo pri šahu. V Novem Sadu sta bila prvič sama, Jadran v vlogi vodje slovenske odprave, Anja prvič brez spremstva katerega od staršev. Vrnila sta se s pokalom, kar je čudovito. Naša hči odrašča v izjemno vsestransko bogatem, kreativnem in stimulativnem šahovskem okolju. Doma se tega zavedamo in se ji z veseljem prilagajamo po naših najboljših močeh. Hvaležni smo tudi za razumevanje, ki ga je deležna v šoli.

Adriana Kuči

DOSEŽKI ANJE BEBER

Klub: ŠK Postojna

Trener: Jadran Hlad

Pokal z Evropskega prvenstva je velik in lep, vendar je zaenkrat na najpomembnejšem mestu medalja za 6. mesto na svetovnem prvenstvu na Kitajskem. Od tam smo prinesli tudi ogromno čudovitih spominov.

Tekmovanja v živo

- **1. mesto (D10), Evropsko prvenstvo v hitropoteznem šahu**, Novi Sad, 2021
- **6. mesto (D10), Evropsko prvenstvo v pospešenem šahu**, Novi Sad, 2021
- **1. mesto (D10), Državno prvenstvo v standardnem šahu**, Čatež, junij 2021
- **6. mesto (D8), Svetovno prvenstvo v standardnem šahu**, Weifang, Kitajska, avgust 2019:
- **1. mesto (D8), Državno prvenstvo v standardnem šahu**, Rogaška, februar 2019:

Udeležila se je številnih turnirjev v standardnem in pospešenem šahu doma, v Italiji, Avstriji ter na Hrvaškem.

KOTIČEK ZA MENTORJE

»ŠAH MI NI VEČ VŠEČ ...«

Šahovske krožke na Osnovni šoli Jakoba Aljaža Kranj vodim že deveto leto. V povprečju je vsako leto vključenih okrog 40 učencev. Na naši šoli je šah 'in', šahisti so zelo priljubljeni, zlasti med mlajšimi učenci, ki se pogosto s tekmovanj vrnejo tudi z odličji. Kopica odličij lahko daje vtis, da je zmagovati v šahu nadvse preprosto, zato se nekateri učenci težko soočijo s porazom.

Tako se zgodi, da učenec, ki je bil zelo zagnan za učenje in igranje šaha, po nekaj tednih izrazi željo, da bi se izpisal. 'Zakaj pa?' ga vprašam, 'Šah te je vendar tako veselil.' 'Ni mi več všeč,' odvrne. Po mojih izkušnjah tak odziv navadno pomeni, da gre za strah in ne pomanjkanje zanimanja, le da ga je sram to priznati, zato pobrskam po spominu:

Ali smo v zadnjih nekaj urah obravnavali kaj zahtevnejšega, kar ga je morda prestrašilo?

Ali je igral z učencem, ki je v šahu bistveno boljši?

Ali je nekaj partij zaporedoma izgubil? Poskušam ga spodbuditi, naj vztraja še malo, morda do prvih počitnic, do konca meseca. Zelo previdno, s

podvprašanji, poskušam ugotoviti, ali bi bil odgovor na katero od zgornjih vprašanj pritrdilen, v kolikor tega nisem zaznala že na krožku. Če je bila snov prezahtevna, potem teden ali dva obravnavamo kakšen bolj zabaven vidik šaha, morda dvojne udare, lažje mate v eni potezi ali kaj podobnega.

V kolikor pa je bila težava v igranju, pazim, s kom bo naslednjič igral – bodisi z učencem, ki mu

je po šahovskem znanju in sposobnostih bolj enakovreden, ali pa zaprosim enega od tistih, ki dobro sprejemajo poraze, naj mu da figuro ali dve prednosti (morda celo damo in trdnjavo). Njegovega soigralca spodbudim tako, da ga vprašam, ali si upa igrati eno partijo brez dame.

Povem mu, da v primeru zmage zdaj ve, da lahko zmaga tudi brez dame (kajti začetniki pogosto 'zmrznejo', ko izgubijo damo in mislijo, da so partijo že izgubili), če pa bo poražen, ni to nič hudega, saj je konec koncev soigralcu dal celo damo prednosti.

Po navadi to deluje, zlasti, če učenec, ki se je iz krožka hotel izpisati, tokrat zmaga. Nenadoma mu je šah spet postal všeč ... Seveda na naslednji uri šahovskega krožka nekaj besed namenim tudi sprejemanju poraza. Pri tem ne izpostavljam posameznika, ampak govorim celi skupini. Šah primerjam z nogometom – tam je poraz na tekmi dokončen, v šahu pa imaš novo priložnost v novem kolu. Ali pa omenim, da tudi Tadej Pogačar ni zmagal na vsaki etapi, pa je kljub temu lahko bil zmagovalec celotne dirke po Franciji. Včasih poudarim, da so bili tudi današnji šampioni včasih začetniki in niso kar od začetka zmagovali. So pa imeli šampionsko razmišljanje -

iz vsakega poraza so se nekaj novega naučili. Zapomnili so si, kako jih je soigralec premagal, in naslednjič to 'finto' uporabili za zmago.

Po mojih izkušnjah pri začetnikih tak pristop deluje bolje kot analiza lastnih napak in jih motivira, da krožek obiskujejo še naprej. Včasih pa se zgodi, da kdo poraz tako slabo sprejme, da ne želi niti poskusiti še enkrat. V tem primeru učenca spodbudim, naj namesto pravega šaha odigra 'partijo vojne kmetov' ali kakšne druge šahovske igre – bodisi še s kom v skupini ali pa vlogo njegovega soigralca prevzamem jaz. Ko se spet opogumi za pravo šahovsko partijo, zaigram z njim kar sama in ga med igro vnaprej opozarjam, na kaj naj bo pozoren, pa tudi na njegove (in moje) napake, spreglede ipd. Partijo zapeljem tako, da zmaga in si s tem povrne potrebno samozavest.

Simona Polše Zupan,
OŠ Jakoba Aljaža Kranj